

איתרות ומאיר ממעשרות

בית מדרשו של המגיד

סיכום ותמצות דברי תורתו של המגיד

גנות בעלי לשון הרע שגורמים להיפך מדרכי השם להשפיע לעולם

במאמר זה מבאר רבינו את חומר המדבר לשון הרע, על פי הקדמה שמתבאר בקצרה בדברי רבינו בכאן, ובהרחבה במקומות אחרים, כי דרגתו הרוחנית של כל דבר נמדדת בכוונת פעולתו, האם הוא משפיע או מקבל. כי הנה הקדוש ברוך הוא כל רצונו ותאוותו ופעולתו הוא להשפיע לנו, וככל שהאדם הולך בדרכו של הקדוש ברוך הוא ומשפיע לאחרים כך הוא נדבק בקודשא בריך הוא כיון שהולך בדרכיו.

והנה הצדיקים הולכים בדרכיו של הקדוש ברוך הוא, ומשפיעים לכל העולם, שהם נעשים צינור לכל העולם, להמשיך שפע מלמעלה, וזהו על ידי שמחברים את העולם לשרשו, ומזה נעשה רצון אותיות צינור, ואין כוונתם כלל לעצמם כלומר לכבודם או הנאתם, וגם כשמבקשים לעצמם אין זה אלא כדי שיוכלו להמשיך להשפיע להיות צינור, נמצא שגם בקשתם זאת היא לצורך העולם.

ובזה יובן חסרונו של המקצר בעבודת השם, שמלבד עצם החיסרון במה שאינו דבוק בבוראו, יש בו חיסרון כללי בכך שאינו הולך בדרכי השם, ככל שהאדם מחסר בעבודת השם, וסומך על איזה צדיק שמתפלל עליו שבזכות זה לא יחסר לו מחסורו, או על זכות אבות, ואינו מבין שתכלית הדיקות בצדיקים היא ללכת בדרכיהם, ולהדבק על ידם בקודשא בריך הוא, אבל זה שסומך על הצדיק שבעולם הזה או בעולם הבא שיעבוד את השם במקומו ויתפלל עליו וימשיך שפע הוא גורע מזכות הצדיק שלא יוכל להגן כל כך על בני דורו כיון שהוא משתמש בזכותו.

ולאחר הקדמה זאת יובן ביתר שאת וביתר עוז גודל גרעונו של בעל לשון הרע כנגד כל המחסרים בעבודת השם, שזהו הוא כנחש שנושך ואין לו הנאה, שבעוד שהראשונים נהנים מזכות הצדיקים ועל ידי זה מחסרים מהם, אמנם על כל פנים אינו הולך הזכות לטמיון, הרי שזה על ידי שמלמד ברשעתו חובה על בני ישראל, מחסר מהם השפע ואין לו שום הנאה מזה, וגם מעצמו מגרע וגם מאחרים, ומלבד עצם החטא הפרטי שעובר על כמה וכמה לאוין, הרי שיש בזה חטא כללי במה שסר מדרכי השם שהוא להשפיע, ועושה מעשה ההפוך ממש - לגרוע ולחסר מהשפע.

מגיד מראשית

תורתו של המגיד ויע"א לפרשת השבוע

מקבל, אמנם על כל פנים כיון שהוא בזכות אבותיו אינו נקרא מקבל לגמרי, כיון ששורש נשמתו נמשך מאבותיו והוא נחשב במידת מה חלק מהם כי 'ברא כרעא דאבוה' (עירובין ע:), ולכן גם אינו גורע מחלקם.

החמישי הוא עוד גרוע יותר, שאין לא זכות עצמו ולא זכות אבות, רק הוא נזון בזכות הצדיקים שבדורו שהצדיק נעשה צינור להשפיע לבני דורו, והוא גרוע מן הראשונים, כי לא די שאין לו זכות במה להתפרנס, אלא גם בעבורו יגרע כח שפע הצדיקים שבדורו וזהו מידה גרועה יותר שלא די שאינו משפיע, אלא שגורם פעולה שהיא בבחינת היפך ההשפעה, לגרוע מכוח ההשפעה, כמו שאמרו בגמרא (תענית כב.) **דיין דמגיניה אכולא כרפא דמחוזא** אמרו לו לרבא דייך שאתה מגיין על כל הכרך של מחוזא שהיא עיר גדולה, ומכך רואים שמכיון שבני עירו של רבא לא היו זכאים והיה צריך להגין עליהם, לא יכול היה רבא להגין על כל העולם כולו.

והסוג הששי הוא גרוע מכלם, שהוא חוטא גדול, ובעבור חטאיו נמנע השפע מכל העולם והוא גרוע מאוד, שלא רק שגורע חלקם של אחרים, אלא שאפילו הוא עצמו אינו נהנה מהם, והוא משחית השפע ממש, כמו שכתוב (קהלת יא) **'זבובי מות יבאיש יביע' כו', 'חוטא אחד יאבד טובה הרבה'** (שם ט יח), כמו בעלי לשון הרע, כמו שאמרו רז"ל (בבא בתרא קסה.) **מעוטן בגזל ורפן בלשון הרע, הוא הנרגן המפריד אלוף'** (משלי טז כח), **אלופו של עולם, ומונע השפע, ורבו הרעות רחמנא ליצלו.**

ואפשר שזהו הרמז שרמזו בברייתא הנ"ל, שעה ראשונה, פרוש שעה לשון הסרה, שסר מדרכי השם יתברך שסר לגמרי מדרכי השם יתברך להיות משפיע לכל, שעה ראשונה, כלומר סרה הגרוע מכלם תיבת "ראשונה" הוא להורות על כך שחומרת עוונו שנוטה מדרכי השם יתברך הוא גרוע יותר מכל האחרים המנויים

בגמרא (שבת י.) תנו רבנן שעה ראשונה מאכל לודים, שניה מאכל לסטים, שלישית מאכל יורשים, רביעית מאכל פועלים, חמישית מאכל כל אדם, ששית מאכל תלמידי חכמים.

ויש לומר על פי רמז והלצה שרמזו על אכילת האדם מה שמקבל שפע וחיות בבני חיי ומזוני, שיש כמה מיני סוגי אכילות שונות זו מזו.

המבחר שבכלם הוא אכילת הצדיק אכל לשבע נפשו, ומספיק את עצמו במעט, ולא עוד אלא שכל העולם נזון בזכותו, כרבי חנינא בן דוסא (ברכות יז) וכיצא ואין גדול מהדרגה הזאת שהוא בחינת משפיע ודבק במידותיו של הקדוש ברוך הוא להיות משפיע, ולכן אינו נהנה בעצמו מהשפע שממשיך כי כל כוונתו היא להשפיע, ודרך המשפיע שאינו מותיר לעצמו כלום אלא כל מה שממשיך בזכותו ובכוחו משפיע מיד לאחרים,

והשניה שאין כח זכותו כל כך לזון אחרים, רק הוא בעצמו נזון מפרות מעשיו בעולם הזה נמצא שאינו בחינת משפיע לאחרים כיון שאין אחרים ניזונים בזכותו, אבל גם אינו בחינת מקבל כלל, כי כל מה שאוכל וניזון הוא בזכותו.

והגרוע מזה הוא המין השלישי שגם הוא נזון בזכות מעשיו, אבל מעשה עבודתו גרוע שהוא עובד על מנת לקבל פרס בעולם הזה ונמצא שאע"פ שמצד מעשיו אינו מקבל כיון שלא ניזון בזכות אחרים, אבל מצד כוונתו שרוצה לקבל פרס בעולם הזה נמצא שעיקר עבודתו היא לקבל שכר ושפע מלמעלה, ואם כן לא רק שאינו משפיע, שאין כוונתו להשפיע להקב"ה על דרך ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים, אלא שיש לו כוונה להיות מקבל היינו לקבל פרס,

והרביעי הוא גרוע יותר שאין לו זכות כלל מפאת עצמו, רק שהוא נזון בזכות אבותיו נמצא שאינו משפיע כלל רק כולו

ולהמשיך השפע מעילא לתתא, מפני שהוא כולל הכל כידוע (תיקוני זוהר תיקון מז פד). וכן הוא הצדיק התחתון, שהוא כמו צינור המשפיע לכל הדור, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ברכות יז): כל העולם לא ניזון אלא בשביל חנינא בני, רוצה לומר שרבי חנינא השפיע ועל ידו בא השפע לכולם, כמו דרך השביל שהוא מעביר הכל דרך שם, כן רבי חנינא בעצמו היה כמו השביל בענין ההשפעה. וכמו כן הוא כמו סולם, שנאמר (בראשית כח יב) 'עולים ויורדים בו', כי כמו שיש לו כח להוריד השפע ולהשפיע, כן יוכל להעלות את כל דורו למעלה.

הקב"ה לכל העולם, והוא לשון ששית, לשון ששון ושמחה. וזה שאמר הכתוב (תהלים לד יא) 'וְדַרְשֵׁי ה' לֹא יִחְסְרוּ כָּל טוֹב', פרוש למה דרשי ה' לא יחסרו, כי הכל הוא טוב בעיניו, ומספיק את עצמו במעט ונמצא שהוא עצמו אינו משתמש בזכותו כי אינו ניזון אלא כדי קיומו, ובזכותו ניזון כל העולם. ועיין עוד באור תורה (סימן טו), ליקוטים יקרים (לז ב, סימן רפא), דברות המגיד (נח א עמוד ג): כמו שכתוב (משלי י כה) 'וצדיק יסוד עולם'. וידוע שמדת היסוד יש בו כח לעלות למעלה ולהוריד

בברייתא זאת, הוא הבעלי לשון הרע וכיצא, שמונע השפע מכל וכל, ומאבד טובות הרבה, וגורם צרות רבות בעולם, הוא כמו הלודים שאוכלים בשר אדם כמו האומה הנקראת לודים שלא די שאינם ניזונים מעצמם אלא ניזונים מכך שמחסירים חיים של בני אדם אחרים, וגם נקראים (ערכין טו) לישנא תליתאי [קטיל תליתאי הירג למספרו ולמקבלו ולאומר] נמצא שמלבד מה שמחסירים פרנסתם של בני אדם אחרים וחיותם, הם גורמים מוות לעצמם ולמי שמספרים עליו שמעוררים עליו קטרוג, ולמי

שאומרים לו שמקבל הלשון הרע. שעה שניה הוא הניזון בזכות הצדיקים שבדור, אף שאינו מונע השפע שלא הרשיע כל כך, מכל מקום ממעט שפע הצדיקים, וזהו לסטים שהוא גוזל משל אחרים, וכמבואר לעיל שכאשר הצדיקים נאלצים להגין על סביבותיהם והמקושרים אליהם כשאינם זכאים, אינם יכולים להשפיע ולהגן על שאר אנשים שאינם קרובים אליהם.

שלישי הוא האוכל בזכות אבותיו, וזהו יורשים ואינו נחשב גזלן, שאינו לוקח משל אחרים אלא משל אבותיו, הרביעי הוא העובד על מנת לקבל פרס, זהו פועל שכל כוונתו לקבל שכר גשמי, ולא לעשות נחת רוח ותענוג לבורא, רוצה לומר שעובד על מנת לקח שכר פעלתו בעולם הזה. החמישי הוא מאכל כל אדם, רוצה לומר הוא מדת אדם בינוני שהוא צדיק לעצמו כי בחינת צדיק הוא כינוי אל בחינת משפיע, ואוכל מפרות מעשיו, ואינו מפרנס לאחרים, כי זכותו אין כל כך גדול. הוא משפיע לעצמו אבל לא לאחרים, נמצא שאינו בחינת משפיע וגם אינו בחינת מקבל,

אבל מאכל תלמידי חכמים הנקראים בונים, כמו שדרשו חז"ל (ברכות סד) אל תקרי בניך אלא בוניך, המקימים בזכותם כל העולם, זהו שעה ששית לשון ששון ושמחה, רוצה לומר שהוא תמיד שעה בהשם אלהיו ושומח בחלקו וכמידת רבי חנינא בן דוסא שלא די שהשפיע לעולם אלא שלא רצה ליהנות בעצמו מזכות מעשיו כי כל כוונתו היתה להשפיע להקב"ה שיתמשך שפע

המאור הגדול לתורת החסידות

מאור זשמש המכואר

ביאור נרחב | עיונים והשוואות אלפי מראי מקומות

פיסוק וניקוד | הקדמות מופלאות פרקי תולדות ומכוא

מתרחת משנה | מפתחות עימוד מרהיב עין

להשיג בחנויות הספרים

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

